

Τέχνης ἐμπειρία

ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ

για την Καθηγήτρια

Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ – ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ

Αθήνα 2020

Τέχνης ἐμπειρία

Τέχνης ἐμπειρία

Νέα Αρχαιολογικά Ευρήματα και Πορίσματα

ΤΙΜΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ

για την Καθηγήτρια

Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ – ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ

Αθήνα 2020

Τίτλος: *Τέχνης έμπειρα*

Τιμητικός τόμος
για την Καθηγήτρια
Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά

Επιμέλεια έκδοσης:
Κώστας Κοπανιάς και Γιώργος Δουλφής

Εικόνες Εξωφύλλου και Οπισθοφύλλου:

Πήλινο ειδώλιο χορεύτριας ύστερης ελληνιστικής εποχής. Πανεπιστημιακή ανασκαφή Καρδάμανας (αρχαίας Αλάσαρνας) Κω, αρ. ευρ. ΠΡΣΛ/ΠΙ5/2013. Εμπρόσθια και οπίσθια όψη (φωτογραφικό αρχείο Πανεπιστημιακής ανασκαφής - λήψεις: Ειρήνη Μιαρη)

© Ινστιτούτο του Βιβλίου – Καρδαμίτσα
Αθήνα 106 79, Ιπποκράτους 8
Τηλ.: 210-3615156, Fax: 210-3631100

Ιστοσελίδα: www.kardamitsa.gr
e-mail: info@kardamitsa.gr

ISBN: 978-960-354-519-4

Διατηρούμε όλα τα δικαιώματα, συγγραφικά και εκδοτικά, αυτού του βιβλίου. Κανένα μέρος του δεν μπορεί να αναπαραχθεί, να αποθηκευθεί σε σύστημα αναπαραγωγής, να μεταδοθεί με οποιοδήποτε μέσο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοαντιγραφικό κ.λπ. χωρίς την προηγούμενη άδεια του Ινστιτούτου του Βιβλίου – Καρδαμίτσα, το οποίο εκπροσωπεί επίσης τους συγγραφείς και τους συντελεστές της έκδοσης.

Ο παρών τόμος αφιερώνεται
στην καθηγήτριά μας
Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά
μετά την αφυπηρέτησή της από το
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Αθηνών,
ως ένδειξη αγάπης και τιμής
και ως αντίδωρο για την διδακτική
προσφορά της προς εμάς,
τους μαθητές της,
η οποία για εκείνην υπήρξε
πάντοτε πρώτιστο καθήκον.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Κώστας Κοπανιάς, Αναπληρωτής Καθηγητής Αρχαιολογίας Ανατολικής Μεσογείου, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γιώργος Δουλφής, Εκπαιδευτικός, Δρ Κλασικής Αρχαιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Έλενα Walter-Καρύδη, Ομότιμη Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Saarbrücken
Χαράλαμπος Κριτζάς, Αρχαιολόγος, Επίτιμος Διευθυντής Επιγραφικού Μουσείου
Παυλίνα Καραναστάση, Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης
Ewdoksia Papuci-Wladyka, Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Jagielloński, Κρακοβία
Πλάτων Πετρίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Στέλιος Κατάκης, Επίκουρος Καθηγητής Ρωμαϊκής Αρχαιολογίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Εκτός από την Επιστημονική επιτροπή, τα κείμενα που δημοσιεύονται επιμελήθηκαν ανώνυμοι κριτές, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του περιοδικού *AURA* του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Ε.Κ.Π.Α.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ τ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ

Όταν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Νομικού Προσώπου Πολιτισμού και Περιβάλλοντος του Δήμου Σπάρτης, παρουσιάζεται η ευκαιρία να αποδοθεί η οφειλόμενη Τιμή σε πρόσωπα των οποίων το έργο στις Επιστήμες, τα Γράμματα ή τις Τέχνες, αλλά και η εν γένει στάση τους, έχουν κερδίσει την αναγνώριση των ομοτέχνων τους –και μάλιστα, όταν η προσφορά τους αυτή συνδέεται και με τον ιδιαίτερο τόπο μας–, αισθανόμαστε πως, πράττοντας τα αυτονόητα, τιμούμε και τον δικό μας θεσμικό ρόλο.

Ο έπαινος που απονέμουν στην ομότιμη καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας, κυρία Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά, συνάδελφοι και μαθητές της με το Επιστημονικό Συμπόσιο «Νέα Αρχαιολογικά Ευρήματα και Πορίσματα» και τον παρόντα τόμο των Πρακτικών του, συνιστά ένα μικρό αντίδωρο για τις δικές της δωρεές στη μελέτη και έρευνα της ελληνικής αρχαιότητας –και την αγάπη που καλλιέργησε στους μαθητές της γι' αυτές.

Στον «έπαινο», όμως, «των σοφιστών» ας προστεθεί και η αναγνώριση των συμπατριωτών της τόσο για το ενδιαφέρον που επέδειξε για ποικίλους τομείς της λακωνικής αρχαιότητας, όσο και για την ουσιαστική και ολοπρόθυμη αρωγή

της σε ανάγκες και αιτήματα που γεννούσε η σύγχρονη αρχαιολογική (και όχι μόνο...) «κατάσταση πραγμάτων» της Σπάρτης.

Με δόλα τα παραπάνω θέλαμε, στην ουσία, να γίνει κατανοητό γιατί το αίτημα αρωγής για την έκδοση του τόμου αυτού των Πρακτικών έγινε, καταρχήν, αμέσως αποδεκτό από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ν.Π.Π.Π. Άλλα και γιατί, τηρώντας μέχρι τέλους την υπόσχεσή μας, θέλουμε να πιστεύουμε πως συμβάλλαμε κι εμείς στο να υπερνικηθούν τα όχι λίγα εμπόδια που προέκυπταν στο ταξίδι προς την Ιθάκη της έκδοσης.

Και στο σημείο αυτό, αισθανόμαστε την υποχρέωση να ευχαριστήσουμε την Οργανωτική Επιτροπή, τους Επιμελητές καθώς και όλους τους συντελεστές της έκδοσης για την άψογη συνεργασία και τη μεγάλη χαρά που μας έδωσε η συμπόρευση και η τελική ευδοκίμηση του εγχειρήματος.

Σπάρτη, 1η Ιουνίου 2018

Γεωργία Γαλανοπούλου

Πρόεδρος Δ.Σ.

Νομικού Προσώπου Πολιτισμού

και Περιβάλλοντος

Δήμου Σπάρτης

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΩΝ «ΟΜΟΙΩΝ της ΜΑΝΗΣ»

Το Ινστιτούτο για την προβολή και ανάπτυξη της Μάνης «Όμοιοι της Μάνης» γεννήθηκε για να προωθήσει ένα μοντέλο κοινωνικής δράσης, όπου το άτομο υποβάλλεται και εξυπηρετεί μια συλλογική λειτουργία και όλοι μαζί, ως λειτουργία πλέον, υπερασπίζουμε τα δίκια και προβάλλουμε την ιδιαιτερότητα της Μάνης.

Με ιδιαίτερη χαρά συμμετέχουμε στην έκδοση των πρακτικών του Επιστημονικού Συμποσίου που διενεργήθηκε στην Αθήνα, 19-21 Φεβρουαρίου 2016, προς τιμήν της Ομότιμης Καθηγήτριας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Γεωργίας Κοκκορού-Αλευρά. Το Ινστιτούτο διανύει το τρίτο έτος από την ίδρυσή του και μεταξύ των κύριων στόχων του είναι η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης μέσω επιστημονικών μελετών και τεκμηριωμένων ερευνητικών προσπαθειών αλλά και η διάδοση και ανάδειξη της ιστορίας, της αρχαιολογίας και του εν γένει πολιτιστικού υποβάθρου της ευρύτερης περιοχής.

Η συμμετοχή μας στην συγκεκριμένη έκδοση αποτελεί ξεχωριστή τιμή καθώς η τιμώμενη καθηγήτρια κατάγεται από την Λακωνία και η περιοχή αποτέλεσε αντικείμενο επιστημονικού ενδιαφέροντος για την ίδια προσωπικά, ενώ ο τόμος περιλαμβάνει ιδιαίτερη αναφορά στις συμβολές της Λακωνίας στην τέχνη και την αρχαιολογία.

Στεκόμαστε αρωγοί στην προσπάθεια μιας εξαιρετικής ομάδας ερευνητών με επικεφαλής την κα Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά να διαφυλάξουν την πολιτιστική κληρονομιά για τις επόμενες γενεές και να αναδείξουν την μοναδικότητα των αρχαιολογικών ευρημάτων σε κάθε μία από τις περιοχές ενδιαφέροντος σε όλη την χώρα.

Αθήνα, 4 Φεβρουαρίου 2020

Ο Πρόεδρος του Ινστιτούτου

«ΟΜΟΙΟΙ της ΜΑΝΗΣ»

Μιχάλης Κουτσιλιέρης

Καθηγητής Ιατρικής Ε.Κ.Π.Α.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	21
Εργοβιογραφία Γεωργίας Κοκκορού-Αλευρά	24
Αναλυτικός Κατάλογος Δημοσιεύσεων	28

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

◊ <i>Implications of the Ancient Greek Alphabet on the Aesthetic Evolution of Archaic Free-Standing Sculptures</i> by Hyejin Kim	39
◊ <i>Τα καττύματα των αρχαϊκών κορών</i> από την Κατερίνα Καρακάση	55
◊ <i>Το χρώμα της κόμης και των οφθαλμών σε αρχαϊκά γλυπτά</i> από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών	69
◊ από την Δάφνη Μπίκα	
◊ <i>Θραύσμα υστεροαρχαϊκής στήλης από τη Θήβα.</i>	79
◊ από την Έλενα Βλαχογιάννη	
◊ <i>Ανασκάπτοντας στις αρχαιολογικές αποθήκες.</i> <i>Νέα αγάλματα λεόντων αρχαϊκών χρόνων από την Αθήνα</i>	93
◊ από τον Δημήτρη Σούρλα	
◊ <i>Gorgon as Potnia Theron in Archaic Art</i> by Olga Zolotnikova	107
◊ <i>Άναθημα: Παραγωγές του αργείου εργαστηρίου ως προσφορές</i> σε χώρους λατρείας στο Άργος	117
◊ από την Άννα Μπανάκα-Δημάκη	
◊ <i>Ο αττικός μελανόμορφος αμφορέας 11310 στο Αρχαιολογικό Μουσείο</i> της Βαρκελώνης	147
◊ από την Αντωνία Ραλλάτου	

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

◊ <i>Από το λατομείο στο ιερό. Αρχιτεκτονικά γλυπτά σε οικοδομικές επιγραφές</i> από την Αλεξάνδρα Σφυρόβερα	163
◊ <i>Admission of Sunlight and Ventilation in Ancient Greek Architectural Design:</i> <i>The Evidence from Delphi</i> by Elena Partida	177

❖ <i>Κεραμική και ταφικά έδιμα από νεκροταφείο του αρχαίου δήμου της Όης (οικόπεδο Κ. Τούλα στο Κορωπί)</i>	191
από την Παναγιώτα Γαλιατσάτου	
❖ <i>ούδε κόρδαχ' εἴλκυσεν: Ένας πρώιμος κλασικός κρατήρας στην Ταρκυνία και η σύγχρονή του αττική καμική σκηνή</i>	203
από τον Νικόλαο Χαροκόπο	

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

❖ <i>Στοιχεία πολεοδομίας, χωροταξίας και αρχιτεκτονικής των αρχαίων ροδιακών ιερών (4ος-1ος αι. π.Χ.)</i>	217
από την Δήμητρα-Μαρία Λάλα	
❖ <i>Η Αιγίδα των Σελευκιδών στο Νότιο Τείχος της Ακροπόλεως (Με παράρτημα του Δ. Ταμπακόπουλου)</i>	227
από την Μαίρη Γκικάκη	
❖ <i>Ανάγλυφες παραστάσεις γυναικείων κινημένων μορφών: με αφορμή ένα ανάγλυφο από την Αμφίπολη και τη βάση στο Μουσείο της Ακρόπολης αρ. 3363.</i>	239
από τον Δημήτρη Δαμάσκο	
❖ <i>Αγαλμάτια Αφροδίτης από τον χώρο του αρχαίου εργαστηρίου γλυπτικής της Πάρου</i>	249
από την Σοφία Δετοράτου	
❖ <i>Ονόματα γυναικών σε ενσφράγιστες λαβές εμπορικών αμφορέων (With Appendix by Anno Hein)</i>	261
από την Βικτωρία Γεωργοπούλου	
❖ <i>The Hunchback Reloaded.</i>	273
by Anastasia Meintani	

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

❖ <i>Η στήλη του κιδαρωδού στο Αρχαιολογικό Μουσείο των Δελφών</i>	289
από τον Νικόλαο Πετρόχειλο	
❖ <i>An Unpublished Portrait Head in the National Archaeological Museum of Athens and its Importance for Attic Herm Portraits</i>	301
by Eleni Kalavria	
❖ <i>Ερμαϊκή στήλη με απεικόνιση Ήρακλή από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο</i>	315
από τον Γεώργιο Μοστράτο	
❖ <i>Ερμαϊκή στήλη ρωμαϊκών χρόνων από την ανασκαφή του Μετρό Αθηνών στο οικόπεδο Μακρυγιάννη</i>	325
από την Βασιλική Χριστοπούλου	

❖ <i>Μαρμάρινα ημίεργα σκεύη από τα απορρίμματα ενός νεοαρτικού εργαστηρίου στις υπώρειες της Ακρόπολης της Αθήνας.</i>	345
από την Ειρήνη Πουπάκη	
❖ <i>Επιτύμβιο άγαλμα νεαρού θλιψμένου ήρωα από τη Νότια Νεκρόπολη της Μυτιλήνης.</i>	363
από τον Γιάννη Κουρτζέλλη	
❖ <i>Μαρμάρινη κεφαλή Διονύσου με στοιχεία εικονιστικού αγάλματος από τη Λάρισα.</i>	387
από την Ιφιγένεια Λεβέντη	
❖ <i>Ιματιοφόρος ανδριάντας νέου από την νεκρόπολη της Ρόδου από την Καλλιόπη Μπαϊράμη</i>	399
❖ <i>Σκέψεις πάνω στην υπ' αριδμόν 549 σαρκοφάγο του Βατικανού από τον Νικόλαο Βαβλέκα</i>	417
❖ <i>Fashion or Devotion? Roman Lamps with Images of Antinoos from Greece and Asia Minor</i>	425
by Dimitris Grigoropoulos	
❖ <i>Πρότυπα πλαστικής στα ψηφιδωτά δάπεδα των αυτοκρατορικών χρόνων του ελλαδικού χώρου</i>	441
από την Φωτεινή Κοκκίνη	
❖ <i>Ο ψηφιδωτός διάκοσμος της Ρωμαϊκής Έπαυλης στην πόλη της Μυτιλήνης από την Θάλεια Κυριακοπούλου</i>	453
❖ «Νήσσων είερων ἀρξάμενος»: <i>Προσωπογραφικές και άλλες παρατηρήσεις για μια υστερορωμαϊκή επιγραφή από την Κάρυκο της Κιλικίας</i>	485
από τον Γεώργιο Δεληγιαννάκη	

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

❖ <i>Από την κλασική αρχαιολογία στη θεωρία της αρχαιολογικής επιστήμης: σε αναζήτηση κοινού τόπου</i>	495
από τον Χρήστο Μηλιώνη	
❖ <i>Άπειροκαλιαὶ καὶ βανδαλισμοί.</i>	505
από τον Αλέξη Ευσταθόπουλο	

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

❖ <i>Νέα προϊστορική θέση στην περιοχή Βρυσικά Ξηροκαμπίου</i>	519
από τους Μαρία Τσούλη, Ανδριάνα Κώτση και Δημήτρη Βλαχάκο	

- ❖ *Νεότερα στοιχεία για τους λακωνικούς αρχαικούς ανάγλυφους πίθους* 537
από τον **Γεώργιο Τσιαγγούρη**
- ❖ *Αγροτική εγκατάσταση στην Τόριζα Παλαιοπαναγίας Λακωνίας* 551
από την **Αφροδίτη Μαλτέζου**
- ❖ *Νέες αγροτικές και οικιστικές εγκαταστάσεις αρχαικών, κλασικών και πρώιμων ελληνιστικών χρόνων στη Βόρεια Λακεδαίμονα* 567
από τον **Λεωνίδα Σουχλέρη**
- ❖ *Νέο ανάγλυφο από τη Σπάρτη* 583
από την **Ελένη Κουρίνου**
- ❖ *Ευρήματα ιερού από σωστική ανασκαφή στη Σπάρτη* 589
από την **Ελένη Ζαββού**
- ❖ *Ομάδα αρτικών σαρκοφάγων και επιφανή ταφικά μνημεία από την ευρύτερη περιοχή της Σπάρτης* 607
από την **Μαρία Τσούλη**
- ❖ *Αρχαϊκά γλυπτά, αρχιτεκτονικά μέλη και λιθινά αγγεία από την ευρύτερη περιοχή του Μυστρά* 625
από τον **Γιώργο Δουλφή**

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΩ

- ❖ *The Prehistory of Kos, a Synthesis* 647
by **Merkouris Georgiadis**
- ❖ *Φοινικικές ενδείξεις στην Κω των γεωμετρικών και αρχαικών χρόνων* 661
από τον **Γεώργιο Μπουρογιάννη**
- ❖ *Οι πρώιμες φάσεις του Ιερού του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα και η τοπική αρχαική κεραμική* 675
από την **Μαρία Κουτσουμπόύ**
- ❖ *Ρωμαϊκή Αλάσαρνα: ανιχνεύοντας λατρείες σε λύχνους από το ιερό του Απόλλωνα* 689
από τον **Νικόλα Δημάκη**
- ❖ *Ο τύπος του επιτάφιου πεσσόσχημου βωμού στην Κω: συμβολή στη μελέτη της προέλευσης του ρωμαϊκού επιτάφιου βωμού* 703
από την **Χρυσάνθη Τσούλη**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο παρών τόμος αφιερώνεται στην καθηγήτριά μας Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά μετά την αφυπηρέτησή της από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών ως ένδειξη αγάπης και τιμής και ως αντίδωρο για την διδακτική προσφορά της προς εμάς, τους μαθητές της, η οποία για εκείνην υπήρξε πάντοτε πρώτιστο καθήκον.

'Όταν αρχίσαμε να οργανώνουμε επιστημονικό συμπόσιο προς τιμήν της κας Κοκκορού-Αλευρά, σκεφτήκαμε να προσκαλέσουμε όχι μόνον τους μαθητές της, αλλά και τους φίλους της από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Σύντομα, όμως, διαπιστώσαμε ότι είναι τόσο πολλοί όλοι εκείνοι που θα ήθελαν να συμμετάσχουν σε ένα τέτοιο συνέδριο, που θα έπρεπε να διαρκέσει τουλάχιστον μία εβδομάδα! Γ' αυτόν τον λόγο, αναγκαστήκαμε να περιορίσουμε αυτό το συνέδριο μόνο στους μαθητές της.

Διάφορες συγκυρίες επέτρεψαν να δημοσιευθούν στον τόμο αυτό ορισμένες μόνο από τις συμβολές που ανακοινώθηκαν στο συμπόσιο που πραγματοποιήθηκε από τις 19 έως τις 21 Φεβρουαρίου 2016 στην Αθήνα (Κεντρικό Κτήριο Πανεπιστημίου Αθηνών και Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο). Άλλες πάλι συγκυρίες προσέφεραν στον τόμο κείμενα που δεν είχαν ανακοινώθει στο συμπόσιο. Και, βέβαια, δεν είναι λίγοι οι μαθητές της τιμώμενης που, παρά τη θέλησή τους, δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν ούτε στο συμπόσιο ούτε τώρα στον τόμο. Έτσι, λοιπόν, ο τόμος αυτός, αφιερωμένος σε έναν άνθρωπο που πρόσφερε πολλά σε πολλούς, μόνο ως δείγμα ευγνωμοσύνης μπορεί να θεωρηθεί. Ελπίζουμε η προσπάθεια αυτή να γίνει ευμενώς δεκτή από τη δασκάλα μας, από τους μαθητές της –συμμετέχοντες και μη–, από την επιστημονική κοινότητα, την οποία τόσο πολύ πλούτισε η τιμώμενη,

φροντίζοντας επιμελώς για την κατάρτιση πολλών και ικανών νέων αρχαιολόγων, αφιερώνοντάς τους χρόνο τον οποίο στερούσε από τον εαυτό της και την οικογένειά της, και προσφέροντας τον εαυτό της ως παράδειγμα ηθικού και αφοσιωμένου ερευνητή.

Η οργανωτική επιτροπή απλώς διεκπεραίωσε τις διαδικασίες για να διεξαχθεί το συμπόσιο και να ολοκληρωθεί ο τόμος. Οφείλονται, λοιπόν, πολλές ευχαριστίες σε πολλούς ανθρώπους. Καταρχάς, στους παλαιούς και νέους φοιτητές της κυρίας Αλευρά, από τους οποίους, ανεξάρτητα από τον καθένα και από δλους μαζί ταυτόχρονα, γεννήθηκε η ιδέα του συμποσίου και του τόμου. Στο Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο και ιδιαίτερα στη Διευθύντρια καθηγ. κα Katja Sporn, για την φιλοξενία της δεύτερης και της τρίτης ημέρας του συμποσίου. Στους νεότερους συναδέλφους, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, Γιώργο Βαλσαμάκη, Μαρία Καζαντζίδη, Αινεία Καπουράνη, Ουρανία Κίσσα, Γωγώ Μαυροειδή, Νίκο Νικολόπουλο, Έφη Ρηγάτου, Αλίνα Σακελλαροπούλου και Κέλυν Χριστοδούλου, για την οργανωτική υποστήριξη του συμποσίου. Στους φίλους και συναδέλφους Ρένα Πουπάκη, Νικόλα Δημάκη, Χρυσάνθη Τσούλη, Ελένη Καλάβρια και Μιράντα Λάλα για την πολύπλευρη βοήθειά τους. Στους επίσης φίλους και συναδέλφους συγγραφείς του τόμου αυτού για την εμπιστοσύνη τους και για την υπομονή τους, χάρη στις οποίες μπορέσαμε να ξεπεράσουμε τα αλλεπάλληλα προβλήματα που καθυστέρησαν την έκδοση.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται στην Επιστημονική επιτροπή του τόμου, στους φίλους, συναδέλφους της τιμώμενης, Χαράλαμπο Κριτζά, Παυλίνα Καραναστάση, Ewdoksia Papuci-Wladyka, Πλάτωνα Πετρίδη και Στέλιο Κατάκη. Θα θέλαμε ξε-

χωριστά να αναφερθούμε στην ομ. καθηγ. κα' Έλενα Walter-Καρύδη, η οποία στάθηκε ακούραστη συμπαραστάτις και καθοδηγήτρια σε όλη την πορεία προετοιμασίας του τόμου. Καθοριστική για την άρτια δημοσίευση των κειμένων υπήρξε και η συμβολή των ανώνυμων κριτών που τα επιμελήθηκαν, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του περιοδικού *AURA*.

Η έκδοση του τόμου θα ήταν αδύνατη χωρίς την οικονομική αρωγή του Νομικού Προσώπου Πολιτισμού και Περιβάλλοντος του Δήμου Σπάρτης, το Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου ευχαριστούμε θερμά και ιδιαιτέρως την πρόεδρο κα Γεωργία Γαλανοπούλου, καθώς και τους κ.κ. Βασίλη Γεωργιάδη και Χαρά Γιαννακάκη για την συνεργασία κατά τις διαδικασίες. Καθοριστική υπήρξε επίσης, η οικονομική συμβολή που ενέκρινε το Διοικητικό Συμβούλιο του Ινστιτούτου για την προβολή και την ανάπτυξη της Μάνης «Όμοιοι της Μάνης», και γ' αυτήν ευχαριστούμε τα μέλη του και ιδιαιτέρως τον πρόεδρό του, καθ. κ. Μιχάλη Κουτσιλιέρη, καθώς και την γενική γραμματέα κα Κατερίνα Κουσουρή για τις συνεννοήσεις.

Ξεχωριστά πρέπει να αναφερθεί η συμβολή της δρος Μαρίας Τσούλη, προϊσταμένης του Τμήματος Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λακωνίας,

χάρη στην οποία δρομολογήθηκαν οι χορηγίες, την οποία και ευχαριστούμε θερμά. Εγκάρδιες ευχαριστίες οφείλουμε και στην κα Ευαγγελία Πάντου, προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λακωνίας για την υποστήριξή της.

Η υπομονή και η επαγγελματικότητα του εκδοτικού οίκου Καρδάμιτσα, που δεν εφείσθη εξόδων, με τον οποίο, εξάλλου, η τιμώμενη συνδέεται με πολύχρονη συνεργασία και φίλια, καθώς και των συνεργατών του, και ιδιαιτέρως του κ. Άλκη Δάνου, υπήρξε καθοριστική για το άρτιο αποτέλεσμα του τόμου που κρατάτε.

Πολύ συχνά, στην ανασκαφή στην Καρδάμαινα, η κυρία Αλευρά αναφέρει πόσο την συγκινεί η ιστορία δύο γιατρών, δασκάλου και μαθητή, όπως αποτυπώνεται σε δύο τιμητικές επιγραφές, μία για τον καθένα, που αποφασίστηκε μάλιστα να στηθούν η μία δίπλα στην άλλη. Από αυτήν που αναφέρεται στον μαθητή και στην αφοσίωσή του προς τον δάσκαλό του (βλέπε σελ. 23) δανειζόμαστε κι εμείς τον τίτλο του τόμου αυτού, καθώς η δασκάλα μας, όπως κι εκείνος ο γιατρός-δάσκαλος Αντίπατρος, προσπάθησε να μας καταστήσει μετόχους τας κατά τάν τέχνων έμπειριας.

*Κώστας Κοπανιάς
Πιώργος Δουλφής*

ΕΠΙΓΡΑΦΗ IG XII 4, 109

(γύρω στο 150 π.Χ.)

έπι μονάρχου Φιλίσκου, μηνός Πανάμου όγδαι
 ἔξ εικάδος, ναποῖαι εἴπαν Νίκαρχος Τεισία, Αρίσ-
 των Χαρμύλου, Φιλωνίδας Διδυμάρχου· ή επειδή Ὀνά-
 σανδρος Ὀνησίμου ίατρός μαθών παρὰ Ἀντιπάτρῳ
 5 τῷ Διοσκουρίδᾳ[ι] τὸν τέχναν, καθ' ὃν ὁ διδάσκαλος
 αὐτοῦ καιρὸν ἐδαμοσίευε παρ' ἀμεῖν, συνών ἐκείνω[ι]
 τὸν τε ἀναστροφὰν ἐποιεῖτο ποτὶ πάντας ἄλυπον
 τοῖς τε ποτιδεθεῖσι τῶν δαμοτῶν ἀπαράκλητος πα-
 ρείχετο τὸν ἀπὸ τᾶς τέχνας χρείαν· κατασταθεὶς
 10 δὲ καὶ ὑπηρέτας ἐφ' ἔτη καὶ πλείονα ἀπόδειξιν ἐποι-
 ἱστο πολλῶι μᾶλλον τᾶς τε κατὰ τὰν τέχναν
 ἐμπειρίας καὶ τᾶς κατὰ τὸν βίον εὐταξίας, οὕτε κα-
 κοπαθίαν οὔτε δαπάναν οὐδεμίαν ὑφορώμενος, ἔ-
 ξ ὃν ἥμελλεν τι τῶν συμφερόντων τοῖς δαμοταῖς ἐλ-
 15 λείψειν· ταγέντος δὲ καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κα-
 τὰ πόλιν ἔργον Ὀνάσανδρος κρίνας καὶ αὐτὸς συνλειτουρ-
 γεῖν πράτον τῷ διδάξαντι, ὑπηρετῶν ἐκείνῳ, καὶ πολ-
 λῶν ἐπιδεηθέντων αὐτοῦ τῶν δαμοτῶν διὰ τὸ πρότε-
 ρον ἐπεγγάκων τὸν ὑπάρχουσαν περὶ αὐτὸν κατά τε τὰν
 20 τέχναν ἐμπειρίαν καὶ τὰν κατὰ τὸν βίον ἀναστροφὰν πᾶ-
 σιν ἐκτενῆ καὶ πρόθυμον ἔαυτὸν παρείχετο βοαθῶν καὶ
 παραίτιος γινόμενος ὅσον ἐφ' ἔαυτῷ τᾶς σωτηρίας, καθότι
 μάλιστα αὐτοὶ τοὶ ποτιδεθέντες αὐτοῦ ἐπεγγάκαντι·
 κρίνας δὲ καὶ καθ' ἔαυτὸν ἀνοῖξαι ίατρεῖν καὶ ιδιωτεύεν κα-
 25 τὰ πόλιν καὶ τινῶν τῶν χρωμένων αὐτῷ συντάξεις φερόν-
 των ὅμως παρ' οὐθενὸς τῶν δαμοτῶν, ὅσοι ποτιδεδέντας
 αὐτοῦ χάριν τᾶς κατὰ τὰν ίατρικὰν τέχναν ἐμπειρίας
 οὕτε μισθὸν πέπρακται οὔτε σύνταξιν ὑπομεμένει-
 κεν λαμβάνειν καίτοι γ' ἵκανὸν δυνάμενος ἀπὸ τῶν
 30 τοιούτων περιποίησασθαν διάφορον διὰ τὸ πολλὸς
 τῶν χρωμένων αὐτῷ τῶν δαμοτῶν καὶ ἐν ἀρρωστί-
 αῖς ἐπισφαλέσι γεγόνεν καὶ ἐν θεραπεύμασιν παρα-
 δόξοις, ἀλλ' ἀεὶ ποκα τιθέμενος ἐν ἐλάσσονι τὸ δῖον
 λυσιτελές πᾶσιν ἐκτενῆ καὶ πρόθυμον παρέσχηται
 35 αὐτὸν βοαθῶν ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ ἄλυπον ἔαυτον
 τετήρηκεν ποτὶ πάντας καὶ ἄ<ε>ιον οὐ μόνον
 [το]ὺς ἐπιταδεύματος ἀλλὰ καὶ τᾶς ποτὶ τὸς δαμό-
 [τα]ς εύνοίας· ὅπως οὖν καὶ τοὶ δαμόται φαίνωνται
 μηδὲ μόνον τῶν πολιτῶν τὸς ἀγαθὸς καὶ εὐν<ο>ικῶς δι-
 40 ακειμένος ποσθ' αὐτὸς τιμῶντες, ἀλλὰ καὶ τῶν παρο-
 κων τὸς ἐκτενῶς καὶ φιλοτίμως ἐμ παντὶ καιρῷ ποτὶ
 τὸ πλῆθος ποτιφερομένος Ὀνάσανδρός τε τιμα-
 θεῖς ταῖς καταξίαις τιμαῖς πολὺ προδυσμότερον ἔα[υ]-
 τὸν παρέχηται ἐς τὸς δαμότας, νας. ἀγαθῶν τύχαι, δεδό-
 45 χθαι τῶν δάμωι τῶν Ἀλασαρνιτῶν ἐπαινήσθαι Ὀνάσα[ν]-
 δρον Ὀνησίμου ίατρὸν ἐπὶ τε τᾶι αἱρέσει ἀλλ' ἔχει ποτὶ πά[ν]-
 τας τὸς δαμότας καὶ κατὰ τὰν ίατρικὰν τέχναν ἐμ-
 πειρία, ἥμεν δὲ αὐτῷ καὶ μετουσία<ν> πάντων τῶν ιερῶν
 ὃν μέτεστι καὶ τοῖς δαμόταις, τοὶ δὲ ναποῖαι τελεσάντω
 50 ἐς τε τὰν στάλαν καὶ τὰν ἀνάγραφὰν ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων
 τοῖς θεοῖς χρημάτων καὶ ἀνασθέντωσαν ἐς τὸ ιερὸν τοῦ
 Απόλλωνος παρὰ τὰν στάλαν τὰν Ἀντιπάτρου τοῦ διδα-
 κάλου αὐτοῦ. Ψῆφοι ταὶ κυροῦσαι τὰν γνώμαν τῶν ναποῖαι
 στερεαί· διακόσιαι τεσσαράκοντα ὡκτώ, ἐναντία·
 55 οὐδεμία.

Τη χρονιά που ήταν μόναρχος ο Φιλίσκος, στις 28 του μηνός Πα-
 νάμου, οι ναοποιοί Νίκαρχος Τεισία, Αρίστων Χαρμύλου και Φι-
 λωνίδας Διδυμάρχου εισηγήθηκαν: επειδή ο ιατρός Ονάσαν-
 δρος Ονησίμου, αφού έμαθε την ιατρική τέχνη κοντά στον Αν-
 τιπάτρο Διοσκουρίδα, κατά το χρονικό διάστημα που ο δάσκα-
 λός του υπηρετούσε ως δημόσιος γιατρός κοντά μας, όντας
 δίπλα του, φρόντιζε με την συμπεριφορά του να μη λυπεί κανέ-
 ναν, και σε όσους από τους δημότες τον χρειάζονταν, προσέ-
 φερε χωρίς ανταλλάγματα την τέχνη του· όταν δε ανέλαβε υπη-
 ρεσία, για χρόνια απέδειξε ακόμη περισσότερο και την εμπειρία
 του στην ιατρική τέχνη και τον ορθό βίο του, χωρίς να υπολογίζει
 ούτε ταλαιπωρίες ούτε κανένα κόστος, εξαιτίας των οποίων θα
 μπορούσε ίσως να λείψει κάτι αναγκαίο για την υγεία των πο-
 λιτών· όταν δε τοποθετήθηκε και ο δάσκαλός του στην ιατρική
 του εμπειρία και την καθημερινή συμπεριφορά του, ήταν δια-
 θέσιμος και πρόθυμος σε όλους, βοηθώντας και συμβάλλοντας,
 όσο εξαρτιόταν από τον ίδιο, στην σωτηρία τους, όπως μάλιστα
 επιβεβαιώνουν αυτοί οι ίδιοι που προσέφυγαν σ' αυτόν παρα-
 καλώντας τον· όταν δε αποφάσισε να ανοίξει το προσωπικό του
 ιατρείο και να ιδιωτεύει στην πόλη και κάποιοι από αυτούς που
 τον χρειάζονταν τον προσέφεραν αμοιβή, ο Ονάσανδρος ποτέ
 δεν έλαβε χρήματα ἡ ἀλλη αμοιβή από οποιονδήποτε από τους
 δημότες, από όσους τον χρειάστηκαν χάρη της εμπειρίας του
 στην ιατρική τέχνη, αν και θα μπορούσε να έχει αποκτήσει ση-
 μαντική περιουσία από τέτοιες περιπτώσεις, καθώς πολλοί από
 τους δημότες που τον χρειάζονταν, και αρρώστησαν επικίνδυνα
 και θεραπεύτηκαν από περίεργες ασθένειες, αλλά πάντα βάζον-
 τας σε δεύτερη μοίρα το προσωπικό του συμφέρον, σε όλους
 προσέφερε πρόθυμα τη βοήθειά, και στον υπόλοιπο βίο του
 κρατήθηκε μακριά από δυσάρεστες συμπεριφορές προς οποιον-
 δήποτε και φάνηκε αντάξιος όχι μόνο του επάγγελματός του
 αλλά και της μέριμνας προς τους πολίτες· προκειμένου, λοιπόν,
 και οι δημότες να δείξουν ότι δεν τιμούν μόνον από τους πολίτες
 τους αγαθούς και αυτούς που φέρονται ευνοϊκά προς αυτούς
 αλλά και αυτούς από τους παροίκους που συμπεριφέρονται με
 καλή διάθεση και φιλοτιμία σε κάθε περίσταση στο λαό, και
 προκειμένου ο Ονάσανδρος, αφού τιμηθεί επαξιών, να διαθέτει
 τον εαυτό του με ακόμα περισσότερη προθυμία στους δημότες·
 με αγαθή τύχη, αποφασίστηκε από τον δήμο των Αλασαρνιτών
 να επαινεθεί ο Ονάσανδρος Ονησίμου, ιατρός, και για την στάση
 την οποία έχει προς όλους τους δημότες και για την εμπειρία
 του στην ιατρική τέχνη, να επιτρέπεται δε σε αυτόν και η συμ-
 μετοχή σε όλα τα ιερά στα οποία επιτρέπεται συμμετοχή στους
 δημότες, οι δε ναοποιοί να πραγματοποιήσουν την ανίδρυση
 της στήλης και την χάραξη της επιγραφής στην στήλη με χρή-
 ματα από αυτά που έχουν οι θεοί και να την στήσουν στο ιερό
 τού Απόλλωνα, δίπλα στην στήλη τού Αντιπάτρου, του δασκά-
 λου του. Ψήφοι θετικές που κυρώνουν την πρόταση των ναο-
 ποιών· διακόσιες σαράντα οκτώ. Αντίθετες· καμία.

ΕΡΓΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΟΚΚΟΡΟΥΤ-ΑΛΕΥΡΑ

Η Γεωργία Κοκκορού-Αλευρά γεννήθηκε στον Πειραιά αλλά μεγάλωσε στο Ξηροκάμπι Λακωνίας και είναι ένα από τα τρία παιδιά του Κλεομένη Κοκκορού και της Ασπασίας Διβέρη-Κοκκορού, βιβλιοπώλη και δασκάλας, αντίστοιχα. Στα γυμνασιακά της χρόνια μετακόμισαν στον Πειραιά, όπου τελείωσε το γυμνάσιο και πέρασε με εξαιρετική επιτυχία στις εισαγωγικές εξετάσεις της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1962 έως και το 1967 σπούδασε στο Ιστορικό και Αρχαιολογικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών και με καθηγητές τους Ν. Κοντολέοντα, Σπ. Μαρινάτο, Ν. Τωμαδάκη, Δ. Ζακυθηνό και πολλούς άλλους. Αν και η αρχική της επιθυμία ήταν να ασχοληθεί με την Ιστορία της Τέχνης, την κέρδισε η Αρχαιολογία. Με βάση τις επιδόσεις της στα αρχαιολογικά προ πάντων μαθήματα επιλέχθηκε από τον καθηγητή Νικόλαο Κοντολέοντα για να συμμετάσχει στην ανασκαφή στην Γρόττα της Νάξου. Μάλλον από τότε δρομολογήθηκε η ιδιαίτερη επιστημονική της κλίση στη μελέτη της αρχαϊκής πλαστικής και των αρχαίων λατομείων του νησιού. Μετά την αποφοίτησή της από την Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών επιλέγεται ως υπότροφος του Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD, Γερμανική Υπηρεσία Ανταλλαγών) για να συνεχίσει τις σπουδές της σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο Ludwig-Maximilians Universität του Μονάχου, όπου και εκπόνησε την διδακτορική διατριβή της με τίτλο «*Archaische Naxische Plastik*» με επόπτη καθηγητή τον E. Homann-Wedeking. Καθηγητές της εκεί ήταν επίσης οι D. Ohly, I. Scheibler, H. Bengtson και άλλοι. Στο Μόναχο γνωρίστηκε με τον μετέπειτα σύζυγό της Γιάννη Αλευρά, μαζί με τον οποίο απέ-

κτησε δύο κόρες, την Ελένη και την Ασπασία.

Η κα Αλευρά επέστρεψε στην Ελλάδα μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της και την πτώση της δικτατορίας. Αρχικά μελέτησε ανασκαφικό υλικό από το ιερό του Απόλλωνα Μαλεάτα στην Επίδαυρο ως υπότροφος του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Β. Λαμπρινούδακη. Το 1980 και μετά από επιτυχή συμμετοχή σε γραπτό διαγωνισμό του Υπουργείου Πολιτισμού, διορίστηκε επιμελήτρια Αρχαιοτήτων της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας με έδρα την Θήβα και λίγο αργότερα, το ίδιο έτος, εξελέγη Επιμελήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επί τριάντα δύο χρόνια, από το 1980 έως και το 2012, υπηρέτησε με ήθος και αυταπάρνηση το Πανεπιστήμιο Αθηνών ως Λέκτορας, Επίκουρη, Αναπληρώτρια και Τάκτική Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Κατά την διάρκεια της σταδιοδρομίας της τιμήθηκε με πολλές υποτροφίες και διακρίσεις από τα Γερμανικά Αρχαιολογικά Ινστιτούτα του Βερολίνου και της Ρώμης, το Ίδρυμα Fulbright για πραγματοποίηση κύκλου διαλέξεων σε πανεπιστήμια της Αμερικής, καθώς και το Center for Hellenic Studies στο Princeton. Εξελέγη τακτικό μέλος της Ελληνικής Αρχαιολογικής Εταιρείας και της ASMO-SIA, αντεπιστέλλον μέλος του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου, μέλος του American Institute of Archaeology, μέλος της εκδοτικής επιτροπής Studies in Ancient Art and Civilization του Πανεπιστημίου της Κρακοβίας, καθώς και μέλος της επιστημονικής επιτροπής του αρχαιολογικού περιοδικού του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών AURA.

Στο Πανεπιστήμιο Αθηνών εξελέγη σε σημαντικές διοικητικές θέσεις:

- Από το 1995 έως το 1997 υπηρέτησε ως η πρώτη γυναικα Διευθύντρια του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης. Επί της θητείας της διοργανώθηκε μεταξύ άλλων και η πρώτη Διημερίδα για το ερευνητικό έργο του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης, η οποία και έγινε έκτοτε θεσμός του Τομέα. Αποσκοπώντας στον εκσυγχρονισμό του γνωστικού φάσματος του Τομέα εισηγήθηκε τη διεύρυνσή του με νέα, πλησιέστερα στο σύγχρονο διεθνές πνεύμα γνωστικά αντικείμενα που απουσίαζαν από τις μέχρι τότε προσφερόμενες παραδόσεις και σεμινάρια.
- Από το 2001 έως και το 2007 ως Διευθύντρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος συνέβαλε στην αναμόρφωση του Προγράμματος στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ.
- Από το 2007 έως και το 2009 υπηρέτησε ως η πρώτη γυναικα Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας και κατά την θητεία της πραγματοποιήθηκε η πρώτη αξιολόγηση του Τμήματος.
- Από το 2001 έως και την αφυπηρέτησή της διετέλεσε υπεύθυνη της Συλλογής Πετρωμάτων, Ορυκτών και Μεταλλευμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου του Τμήματος, μία συλλογή που ήταν ιδιαίτερη.
- Υπηρετώντας την αντίληψή της για διεύρυνση των διεθνών επαφών του ελληνικού πανεπιστημίου υπήρξε από τους πρωτεργάτες για την καθιέρωση του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus. Μέχρι την αφυπηρέτησή της συντόνισε με επιτυχία ανταλλαγές φοιτητών μεταξύ του Πανεπιστημίου Αθηνών και πολλών γερμανικών, ιταλικών, πολωνικών και σουηδικών πανεπιστημίων, ενώ επόπτευσε επίσης τις σπουδές πολλών αλλοδαπών ερευνητών εκτός Ευρώπης, υποτρόφων του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας και άλλων ιδρυμάτων.

Πέρα όμως από αυτά, η κα Αλευρά έφερε στο Πανεπιστήμιο μία σειρά από ευρωπαϊκά προγράμματα, τα οποία προσέφεραν πολύτιμους πόρους για

την έρευνα, αλλά και δημιούργησαν θέσεις εργασίας για αποφοίτους του Τμήματος και νέους ερευνητές. Από το 2001 έως το 2004 διετέλεσε υπεύθυνη του ΕΠΕΑΕΚ II για την «Αναμόρφωση Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας» και από το 2010 έως το 2012 του «Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης Φοιτητών». Διεκδίκησε επίσης και διαχειρίστηκε ως επιστημονική υπεύθυνη τρία μεγάλα ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα: α) στο πλαίσιο του προγράμματος «ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ» την μελέτη των ανασκαφικών ευρημάτων της αρχαίας Αλάσαρνας και των αρχαίων ελληνικών λατομείων, β) στο πλαίσιο του προγράμματος «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» την επιφανειακή έρευνα του αρχαίου δήμου των Αλασαρνιτών στην Κω, και γ) στο πλαίσιο του Πρόγραμματος αριστείας «ΘΑΛΗΣ» την δημοσίευση των ανασκαφικών ευρημάτων με τίτλο: «Ιερό Απόλλωνος -Παλαιοχριστιανισμός Οικισμός στην Αλάσαρνα της Κω». Μόνο σε αυτό το τελευταίο πρόγραμμα συνεργάστηκαν συνολικά 55 ερευνητές. Υπήρξε, επίσης, υπεύθυνη του ευρωπαϊκού προγράμματος «Marie Curie» για την μελέτη του φαινομένου του θανάτου στον αρχαιοελληνικό versus νεοελληνικό κόσμο από την δρα E. Haaland με θέμα «Greek Women and Death: ancient and modern».

Η κα Αλευρά συμμετείχε σε πολλές ανασκαφές, στη Νάξο, την αρχαία Ολυμπία, την Επίδαυρο και την Θήβα, όπου εργάστηκε επί μία διετία περίπου ως έκτακτη αρχαιολόγος στο εκεί Αρχαιολογικό Μουσείο. Από το 1985 μέχρι και σήμερα είναι συνδιευθύντρια της συστηματικής πανεπιστημιακής ανασκαφής στο Ιερό του Απόλλωνα και στον Πρώιμο Βυζαντινό Οικισμό στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω, από κοινού με τις καθηγήτριες Σ. Καλοπίση-Βέρτη και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου. Αυτή η συστηματική πανεπιστημιακή ανασκαφή με την 35ετή μέχρι στιγμής διάρκεια, έφερε στο φως ένα πολύ σημαντικό ιερό της Κω, το οποίο λειτουργούσε από τα γεωμετρικά έως και τα ρωμαϊκά χρόνια, και έναν πρώιμο βυζαντινό οικισμό που διαδέχτηκε στον ίδιο χώρο με διάρκεια ζωής μέχρι

τον 7ο αι. μ.Χ. και απέδωσε πλήθος σπουδαίων ευρημάτων. Από το 2003 έως και το 2006 διηγύθυνε την επιφανειακή έρευνα στον αρχαιο δήμο των Αλασαρνιτών στην Καρδάμαινα της Κω. Από το 2002 έως και το 2013 διηγύθυνε την έρευνα πεδίου για το «Corpus των αρχαίων ελληνικών λατομείων» στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ». Από την έρευνα της ερευνητικής ομάδας που συντόνιζε προέκυψε ο πρώτος πλήρης και συστηματικός κατάλογος αρχαίων λατομείων της Ελλάδας. Στις ανασκαφές και τα ερευνητικά της προγράμματα εκπαιδεύτηκε πλήθος φοιτητών. Υπολογίζεται ότι μόνο στην πανεπιστημιακή ανασκαφή της Καρδάμαινας έχουν συμμετάσει περισσότεροι από 1500 φοιτητές.

Για εμάς τους μαθητές της όμως η πιο σημαντική δραστηριότητά της ήταν το διδακτικό της έργο. Όλοι μας θυμόμαστε τα μαθήματά της, που γίνονταν πάντοτε με τρόπο εύληπτο, κριτικό και ελκυστικό με πλούσιο εποπτικό υλικό και επιπλέον συνοδεύονταν από εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Θυμόμαστε επίσης τον χρόνο που τόσο γενναιόδωρα αφιέρωνε σε όλους μας, τις συζητήσεις σχετικά με τα προβλήματα της έρευνάς μας, παρασύροντάς μας στο μεράκι που έχει η ίδια για την αρχαιότητα και αντιμετωπίζοντάς μας πάντα με κατανόηση καθώς κάναμε τα πρώτα βήματα στην έρευνα που αυτή υπηρετούσε, διδάσκοντάς μας με το παράδειγμά της, την τιμιότητα απέναντι στο αντικείμενο της έρευνας και απέναντι στους συναδέλφους. Η επιστημονική της κατάρτιση, το διεθνές της κύρος, καθώς και η ζεστή της ευγένεια, η ανθρωπιά και η ευρυμάθειά της, προσήλκυσαν πολλούς φοιτητές σε αυτήν. Από το 1990 έως και σήμερα παρακολούθησε δεκάδες διδακτορικών διατριβών, 26 από τις οποίες ως κύρια επόπτρια και δύο σε συνεπιβλεψη με πανεπιστήμια της Γερμανίας, ενώ συμμετείχε επιπλέον σε κρίσεις διατριβών σε πανεπιστήμια της Γερμανίας και της Γαλλίας. Τέλος, υπήρξε κύρια επόπτρια μεγάλου αριθμού μεταπτυχιακών διπλωματικών εργασιών. Πολλοί από αυτούς τους μαθητές της διακρίνονται σήμερα ως

καθηγητές ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων, ως λειτουργοί της Αρχαιολογικής υπηρεσίας, ως εκπαιδευτικοί και ως ανεξάρτητοι ερευνητές.

Εξίσου εντυπωσιακό είναι το επιστημονικό της έργο ως προς τον αριθμό και την ποιότητα των δημοσιεύσεων αλλά και την μεγάλη θεματική ποικιλία του. Προσέφερε επίσης συνολικά 53 ανακοινώσεις σε διεθνή και τοπικά συνέδρια, καθώς και 40 διαλέξεις σε μεγάλα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα της Ευρώπης και της Αμερικής. Επίσης, συνέγραψε 4 τεύχη πανεπιστημιακών σημειώσεων, καθώς και, σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς, δύο σχολικά βιβλία. Τέλος, συνεργάστηκε σε διάφορα αρχαιολογικά ντοκιμαντέρ της κρατικής και της ιδιωτικής τηλεόρασης.

Οι μονογραφίες της αποτελούν σημεία αναφοράς στην διεθνή έρευνα. Κατ' αρχάς η διδακτορική της διατριβή «*Archaische Naxische Plastik*», που δημοσιεύτηκε το 1975 στο Μόναχο, υπήρξε η βάση μίας νέας μονογραφίας με τίτλο «*Archaische Naxische Bildhauerei*», που προήλθε από την διατριβή αλλά εμπλουτίστηκε με νέα στοιχεία, σκέψεις και βιβλιογραφία και δημοσιεύτηκε στην σειρά *Antike Plastik* το 1995. Τα δύο αυτά έργα αποτελούν την απαραίτητη αφετηρία για κάθε ερευνητή που και σήμερα ακόμη θέλει να μελετήσει την αρχαϊκή ναζιακή και κυκλαδική πλαστική. Το βιβλίο της «*H Τέχνη της Αρχαίας Ελλάδας*», το οποίο εκδόθηκε τρεις φορές από το 1990 έως το 1995 και ανατυπώθηκε πολλές φορές, τελευταία το 2019 πλήρως αναδομημένο και με προσθήκες, εξακολουθεί να προσφέρεται ως σύγγραμμα στους φοιτητές πολλών ελληνικών πανεπιστημίων. Το εγχειρίδιο αυτό, το πρώτο στα ελληνικά μετά το κλασικό βιβλίο του Χρ. Τσούντα με τίτλο «*Tέχνη της Αρχαίας Ελλάδας*» το 1925, προσφέρει ουσιαστική, συνοπτική, εποπτική και έγκυρη εισαγωγή στη συνολική σπουδή της αρχαίας ελληνικής τέχνης. Στο βιβλίο της «*Αρχαία Αλάσαρνα I. Οι Επιγραφές*», το οποίο εκδόθηκε το 2004, δημοσιεύονται όλες οι επιγραφές αυτού του τόσο σημαντικού ιερού της Κω με τρόπο αναλυτικό και εμπειριστατωμένο, προσφέροντας νέα

στοιχεία για την ιστορία της αρχαίας Αλάσαρνας και της Κω. Δημοσίευσε, επίσης, από κοινού με τις καθηγήτριες Σ. Καλοπίση-Βέρτη και Μ. Πλαναγιώτιδη-Κεσίσογλου, έναν επιστημονικό και εύληπτο οδηγό για τους επισκέπτες του αρχαιολογικού χώρου της Καρδάμαινας στα ελληνικά και στα αγγλικά. Σε συνεργασία με μαθητές της και άλλους ερευνητές, συνέγραψε το μοναδικό μέχρι σήμερα στο είδος του εγχειρίδιο «*Αρχαία Ελληνικά Λατομεία*», το οποίο εκδόθηκε από το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Πειραιώς, καθώς και το ογκώδες βιβλίο με τίτλο «*Corpus Αρχαίων Λατομείων. Λατομεία του ελλαδικού χώρου από τους προϊστορικούς έως τους μεσαιωνικούς χρόνους*», το οποίο αποτελεί τον πρώτο συστηματικό κατάλογο λατομείων της Ελλάδας. Επιμελήθηκε επίσης την έκδοση πρακτικών συνεδρίων:

- «*Iστορία – Τέχνη – Αρχαιολογία της Κω*» (2001), από κοινού με τις καθηγήτριες Α. Λαιμού και Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά.
- «*Μέθοδοι Προσέγγισης και Έρευνας της Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Γλυπτικής*» (2007), σε συνεργασία με τον αναπληρωτή καθηγητή Κ. Κοπανιά.
- «*Νέα ευρήματα Αρχαϊκής Πλαστικής από Ελληνικά Ιερά και Νεκροπόλεις*» (2007), από κοινού με τον διευθυντή του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου καθηγητή W.- D. Niemeier.
- Υπό έκδοση είναι ακόμη δέκα συλλογικοί τόμοι, όπου δημοσιεύονται ευρήματα από την Πανεπιστημιακή Ανασκαφή στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω, στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «ΘΑΛΗΣ».

Εκτός δύο αυτών, η και Αλευρά συνέγραψε ως τώρα περισσότερα από 100 επιστημονικά άρθρα με θέματα κυρίως γύρω από την αρχαϊκή γλυπτική δια-

φόρων κέντρων και τοπικών εργαστηρίων, σχετικά με τα γλυπτά και κοροπλαστικά ευρήματα των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων από το ιερό του Απόλλωνα στην Αλάσαρνα και τον αρχαίο δήμο των Αλασαρνιτών, με τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, τα ανασκαφικά δεδομένα, τις επιγραφές, την μικροτεχνία και άλλα ευρήματα της ανασκαφής και της επιφανειακής έρευνας στην Καρδάμαινα. Ένα σημαντικό μέρος των ερευνών και δημοσιεύσεών της αποτελούν επίσης γλυπτά και αρχιτεκτονικά μέλη δύον των εποχών - από τους αρχαϊκούς έως και τους ρωμαϊκούς χρόνους - από την Λακωνία, την ιδιαίτερη πατρίδα της, και τέλος η πρωτοποριακή έρευνα και μελέτη για τα αρχαία λατομεία στον ελλαδικό χώρο. Οι κατευθύνσεις της έρευνάς της αφορούν τόσο τον προσδιορισμό με στυλιστικά και εικονογραφικά-τυπολογικά κριτήρια του τόπου προέλευσης των μνημείων και της εξέλιξης της καλλιτεχνικής παραγωγής αυτών των περιοχών όσο και ερμηνευτικές-κοινωνικοπολιτικές προσεγγίσεις των διαφόρων κέντρων γλυπτικής και αρχιτεκτονικής δια μέσου της ανάλυσης και ενδελεχούς μελέτης των μνημείων, ενώ δεν απουσιάζουν και οι θεωρητικές μεθοδολογικές συμβολές. Η ακρίβεια των περιγραφών, ο καθορισμός του ιδιαίτερου χαρακτήρα και της εποχής δημιουργίας των μνημείων μέσω ανστηρών επιστημονικών κριτηρίων και μεθοδικής ανάλυσης ήταν σταθερό ζητούμενο της έρευνάς της.

Είναι δύσκολο να παρουσιάσει κανείς πλήρως το πολυσχιδές επιστημονικό έργο, την διοικητική δραστηριότητα και το διδακτικό έργο της κας Αλευρά μέσα σε ένα σύντομο κείμενο. Όχι μόνο είναι πολλές οι ετεροαναφορές στο έργο της, αλλά και ο αριθμός των μαθητών της είναι μεγάλος.

**Κώστας Κοπανιάς
Εμήνη Πουπάκη**

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ

(έως το 2019)

Μονογραφίες – Βιβλία – Αρχαιολογικοί Οδηγοί

- 1) *Archaische Naxische Plastik* (Διδακτ. διατρ., Μόναχο 1975).
- 2) *H Tέχνη της Αρχαίας Ελλάδας. Σύντομη Ιστορία 1050-50 π.Χ.* (1η έκδ. 1990, 3η εκδ. 1995, νέα έκδοση 2019).
- 3) *Archaische Naxische Bildhauerei, Antike Plastik 24, 1993* (1995) 37-138.
- 4) *Αρχαία Αλάσαρνα I. Οι Επιγραφές* (Αθήνα 2004).
- 5) *Kardamaina (Ancient Halasarna) on the Island of Kos. A Guide* (Αθήνα 2006, συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 6) *Iστορία Α' Γυμνασίου. Βιβλίο για τον μαθητή* (Αθήνα 2006, συνεργασία με Θ. Κατσουλάκο και Β. Σκουλάτο).
- 7) *Iστορία Α' Γυμνασίου. Βιβλίο για τον καθηγητή* (Αθήνα 2006, συνεργασία με Θ. Κατσουλάκο και Β. Σκουλάτο).
- 8) *Καρδάμανα. Αρχαία Αλάσαρνα. Οδηγός* (πρβλ. αρ. 16, Athens 2010, συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 9) *Αρχαία Ελληνικά Λατομεία* (Αθήνα 2010, συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη και Α. Ευσταθόπουλο).
- 10) *Corpus Αρχαίων Λατομείων. Λατομεία των ελλαδικού χώρου από τους προϊστορικούς έως τους μεσαιωνικούς χρόνους* (Αθήνα 2014, συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Α. Ευσταθόπουλο και Α. Χατζηκωνσταντίνου).

Επιμέλεια επιστημονικών τόμων/εκδόσεων

- 11) Ν. Λερίου – Μ. Τσούλη, *H Κύπρος από τους Αρχαϊκούς έως τους Ρωμαϊκούς Χρόνους*, στο: *Iστορία και Πολιτισμός της Κύπρου. Από τους Προϊστορικούς Χρόνους μέχρι και σήμερα*. Ηλεκτρονικό βιβλίο του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού, 1998 (καθοδήγηση και εποπτεία).
- 12) *Iστορία – Τέχνη – Αρχαιολογία της Κω* (Αθήνα 2001, συνεργασία με Α. Λαιμού και Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά).
- 13) *Μέθοδοι Προσέγγισης και Έρευνας της Αρχαίας Ελληνικής και Ρωμαϊκής Γλυπτικής* (Αθήνα 2007, συνεργασία με Κ. Κοπανιά).
- 14) Ειρ. Πουπάκη, *Αιθίνια Αγγεία, Χειρόμυλοι και Άλλα Τέχνεργα από το Ιερό του Απόλλωνα και τον παλαιοχριστιανικό οικισμό στην Καρδάμανα (αρχαία Αλάσαρνα)* της Κω (Αθήνα 2011).
- 15) *Νέα ευρήματα Αρχαϊκής Πλαστικής από Ελληνικά Ιερά και Νεκροπόλεις, Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου*, Αθήνα, 2-3 Νοεμβρίου 2007, Athenaia 3 (München 2012, συνεργασία με H.-D. Nie-meier).
- 16) *Γλυπτική-Αιδοτεχνία-Επιγραφές από το ιερό του Απόλλωνα Πυνθαίον/Πυνθάέως και τον πρώιμο βυζαντινό οικισμό, Αλάσαρνα VI* (Αθήνα 2017).

- 17) Αρχαία Αλάσαρνα της Κω. Όψεις της ιστορικής διαδρομής ενός αρχαίου δήμου από την προϊστορική έως και την πρώιμη βυζαντινή περίοδο, Πρακτικά Διημερίδας, Κως, 21-22 Οκτωβρίου 2017 (υπό έκδοση, συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη, Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 18) Ο αρχαίος Δήμος των Αλασαρνιτών στην Κω. Αποτελέσματα της Συστηματικής Επιφανειακής Έρευνας 2003-2006 (υπό έκδοση, συνεργασία με Κ. Κοπανιά).
- 19) Επιμέλεια των τόμων Αλάσαρνα III-V, VII, IX, XI (υπό έκδοση).

Άρθρα – Δημοσιεύσεις Ανακοινώσεων σε Συνέδρια

- 20) «Παρατηρήσεις σχετικά μ' ἓνα αρχαϊκό κεφάλι», *Archaioγνωσία* 2,2 (1981), 264-272.
- 21) «Apollo» στο: *Lexicon Ikonographicum Mythologiae Classicae (LIMC)* II (1984) αρ. 689-816, 1045-1053 και Kommentar C.
- 22) «Ανασκαφή στο Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω», *Αρχαιολ. Εφημερίς* 1985, Χρονικά 1-18 (συνεργασία με Σ. Καλπίση-Βέρτη, Ν. Κούρου, Α. Λαιμού και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 23) «Neue archaische Skulpturen im Archäologischen Museum von Rhodos» στο: H. Kyrieleis (εκδ.), *Archaische und klassische Griechische Plastik* I (Mainz am Rhein 1986) 79-91.
- 24) «Ἐνα Γνωστό-Ἄγνωστο Αγγείο του Ζωγράφου του Μειδία» στα: *Πρακτικά των XII. Διεθνούς Αρχαιολογικού Συνεδρίου*, Αθήνα 1983 (1988) 103-114.
- 25) «Heracles and the Hydra of Lerna», «Herakles and the Hesperides» στο: *LIMC V*, 1990, αρ. 1990-2173, 2676-2787 και Commentaries.
- 26) «Ανασκαφή στο Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω», *Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας* 1986 (1990) 298-330 (συνεργασία με Σ. Καλπίση-Βέρτη, Α. Λαιμού και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 27) «Ανασκαφή στο Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω», *Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας* 1987 (1991) 325-355 (συνεργασία με Σ. Καλπίση-Βέρτη, Α. Λαιμού και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 28) «Ανασκαφή στο Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω κατά τα ἔτη 1988-1990», *Πρακτικά της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας* (1990) 342-367 (συνεργασία με Σ. Καλπίση-Βέρτη, Α. Λαιμού και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 29) «Τα Αρχαία Λατομεία Μαρμάρου της Νάξου», *Αρχαιολ. Εφημ.* 1992, 101-127.
- 30) «Die Entstehungszeit der naxischen Delos-Löwen und anderer Tierskulpturen der Archaik», *Antike Kunst* 36, 1993, 91-102.
- 31) «Τυήμα Κούρου από το Τουρκολέκα Μεγαλοπόλεως» στο: O. Palagia – W. Coulson (επιμ.), *Sculpture from Arcadia and Laconia* (London 1993) 13-25.
- 32) «Σχέσεις Νάξου-Αιγύπτου κατά τους Αρχαϊκούς Χρόνους» στο: I.K. Προμπονάς – Σ.Ε. Ψαρράς (επιμ.) *H Νάξος διά μέσου των αιώνων* (Αθήνα 1994) 331-343.
- 33) «The traditional archaeological characterisation of marble sculpture and the results of modern scientific techniques» στο: Y. Maniatis – N. Herz – Y. Basiakos (επιμ.), *The Study of Marble and Other Stones Used in the Antiquity* (London 1995) 95-102 (συνεργασία με Β. Μαντή, Α.Π. Γριμάνη, Γ. Μανιάτη).
- 34) «Ανασκαφή στο Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω», *Κωακά E'*, 1995, 141-163 (συνεργασία με Σ. Καλπίση-Βέρτη και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).

- 35) «Τεχνικές και Μέθοδοι Ανασκαφής» στα Πρακτικά του Επιμορφωτικού Σεμιναρίου Ξεναγών με θέμα: *Η Ελλάδα μέσα από τις πρόσφατες ανασκαφές* (Αθήνα 1995) σελ. 45-50.
- 36) «Το λιοντάρι αρ. 274 του Μουσείου Κομοτηνής» στο: Δ. Τριαντάφυλλος – Δ. Τερζοπούλου (επιμ.), *Αρχαία Θράκη: αρχαϊκοί, χλασικοί, ελληνιστικοί, ρωμαϊκοί χρόνοι. Πρακτικά 2ου Διεθνούς Συμποσίου Θρακικών Σπουδών, Κομοτηνή, 20-27 Σεπτεμβρίου 1992* (Κομοτηνή 1997) 591-600.
- 37) «Ionian Sculpture of the Archaic Period on Dorian Rhodes» στο: I. Jenkins – G. B. Waywell (επιμ.), *Sculpture and Sculptors of the Dodecanese and Caria* (London 1997) 150-156.
- 38) «Excavation at Kardamaina (ancient Halasarna) in Kos», *Αρχαιογνωσία* 9, 1995-96 (1998), 313-326 (συνεργασία με Σ. Καλοπίση-Βέρτη και Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου).
- 39) «Ο Απόληχος της Αρχαϊκής Παριανής Γλυπτικής σε 'Ενα Γυναικείο Κεφάλι στο Μουσείο της Τρίπολης» στο: N. Σταμπολίδης (επιμ.), *Φως Κυκλαδικόν. Μνήμη N. Ζαφειρόπουλου* (Αθήνα 1999), 254-261.
- 40) Βιβλιοπαρουσίαση-βιβλιοκρισία της μονογραφίας του H. Kyrieleis, Samos X. Der Grosse Kuros von Samos. Mit Beiträgen von H. Kienast und Günter Neumann (Mainz 1996), σσ. 130, πίν. 48, εικ. 8, *Αρχαιογνωσία* 10 (1999) 231-37.
- 41) «Το Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω. Έντεκα Χρόνια ανασκαφικής Έρευνας» στο: Γ. Κοκκορού-Αλευρά – Α. Λαιμού – Ε. Σημαντώνη-Μπουρνιά (επιμ.), *Ιστορία – Τέχνη – Αρχαιολογία της Κω* (Αθήνα 2001) 91-105.
- 42) «The Use and Distribution of Parian Marble during the Archaic Period» στο: Δ. Σκιλάρντι – N. Κατσωνοπούλου (επιμ.), *Παρία Άλδος, Πρακτικά του Α' Διεθνούς Συνεδρίου Αρχαιολογίας Πάρου και Κυκλαδών*, (Αθήνα 2001) 143-153.
- 43) «Eine Ehreninschrift römischer Zeit aus dem Heiligtum des Apollo in Alt-Halasarna (heute: Kardamaina) auf Kos» στο: E. Papuci-Wladyka και I. Sliva (επιμ.), *Studia Archaeologica. Liber Amicorum Ianussio A. Ostrowski ab amicis et discipulis oblatus*, (Cracoviae 2001) 177-88.
- 44) «Δραστηριότητες των Αττικών Εργαστηρίων Γλυπτικής κατά την Εποχή της Ρωμαιοκρατίας» στο: A. Αλεξανδρή και I. Λεβέντη (επιμ.), *Καλλιστευμα. Μελέτες προς τιμήν της O. Τζάχου-Αλεξανδρή* (Αθήνα 2001) 307-336.
- 45) «Euthykartides» στο: R. Vollkommer (επιμ.), *Künstlerlexikon der Antike*, τόμ. I (2001).
- 46) «Τα Εικονογραφικά Πρότυπα του Αετώματος με τη Γέννηση της Αθηνάς της Ακαδημίας Αθηνών», *Αρχαιογνωσία* 11 (Αθήνα 2001-02) 219-32.
- 47) «Η Αιγινήτικη Σχολή Γλυπτικής», *Η Αιγιναία* 5 (2002) 104-25.
- 48) «Αρχαϊκή Λακωνική Γλυπτική. Θέματα και Κοινωνία» στα: *Πρακτικά Α' Τοπικού Συνεδρίου Λακωνικών Σπουδών* (Αθήναι 2002) 123-44.
- 49) «Το ναξιακό μάρμαρο ως παράγοντας οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης του νησιού κατά την αρχαιότητα» στα Πρακτικά του Β' Πανελλήνιου Συνεδρίου με θέμα: *Η Νάξος διά μέσου των Αιώνων. Χαλκί 4-7 Σεπτεμβρίου 1997* (Αθήνα 2003) 177-94.
- 50) «New Epigraphical Evidence on the Cults of Ancient Halasarna in Cos» στο: K. Höghamar (επιμ.), *The Hellenistic Polis of Kos, State, Economy and Culture. Proceedings of an International Seminar organized by the Department of Archaeology and Ancient History, Uppsala University 11-13 May 2000*, Boreas 28 (2004) 119-127.
- 51) «Ημίεργο άγαλμα κούρου, Μουσείου Μπενάκη» στο: Στ. Βλίζος (επιμ.), *Ελληνική και Ρωμαϊκή Γλυπτική από τις Συλλογές του Μουσείου Μπενάκη* (Αθήνα 2004) 42-44 αρ. 7.

- 52) «Μαρμάρινο αγγείο με ανάγλυφα δελφίνια στο του Μουσείου Μπενάκη» στο: Στ. Βλίζος (επιμ.), *Ελληνική και Ρωμαϊκή Γλυπτική από τις συλλογές του Μουσείου Μπενάκη* (Αθήνα 2004) 54-62, αρ. 11.
- 53) «Nassti[ad]es» στο: R. Vollkommer (επιμ.), *Künstlerlexikon der Antike*, τόμ. II (2004) 34.
- 54) «Μία ενδιαφέρουσα λατρευτική κατασκευή μπροστά από το κτίριο Γ στο Ιερό του Απόλλωνα στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω» στο: *Χάρις Χαίρε. Μελέτες στη μνήμη της Χάρης Κάντζια. Α'* (Αθήνα 2004) 83-99 (συνεργασία με Γ. Δεληγιαννάκη).
- 55) «Ο Ludwig Ross και οι Αρχαιότητες της Κω» στο: O. Παλαγγιά – H.R. Goette (επιμ.), *O Ludwig Ross και η Ελλάδα*, Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα 2-3 Οκτωβρίου 2002 (2005) 189-203.
- 56) «Τα αρχαία λατομεία μαρμάρου της Προκοννήσου στην Προποντίδα» *Αρχαιογνωσία* 13, 2005, 155-195 (συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Α. Ευσταθόπουλο, Κ. Κοπανιά και Α. Χατζηκωνσταντίνου).
- 57) «Τα νησιά του Αιγαίου στην Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Εποχή» στο: A. Βλαχόπουλος (επιμ.), *Νησιά του Αιγαίου* (Αθήνα 2005) 72-77.
- 58) «Αρχαία Λατομεία στη «Γυναικά» και στο «Πλατυβούνι» Ταΰγέτου» στα: *Πρακτικά B' Τοπικού Συνεδρίου Λακωνικών Σπουδών. Λακωνικαί Σπουδαί - Παράρτημα* 13, Α' (2006) 109-121 (συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Α. Ευσταθόπουλο, Κ. Κοπανιά και Α. Χατζηκωνσταντίνου).
- 59) «Laconian Stone Sculpture from the eight Century B.C. until the outbreak of the Peloponnesian War» στο: Alexander Onassis Public Benefit Foundation (USA) (εκδ.), *Athens-Sparta* (N. York 2006) 89-94.
- 60) «Research Methods in Ancient Greek and Roman Sculpture» στο: G. Kokkorou-Alevras – K. Kopanias (επιμ.), *Methods of Approach and Research in Ancient Greek and Roman Sculpture*, Proceedings of an International Conference organised by the Program of Postgraduate Studies, Department of History and Archaeology, University of Athens, Athens 1st of April 2004 (Athens 2007) 15-21.
- 61) «An Archaic Head in the Archaeological Museum of Sparta» στο: N. Kaltsas (επιμ.), *Proceedings of the International Conference in conjunction with the exhibition "Athens-Sparta" organized in collaboration with the Hellenic Ministry of Culture and the National Archaeological Museum*, Athens. Saturday, April 21, 2007, Onassis Cultural Center (New York) 24-31.
- 62) «Les Cavaliers archaïques de Delos» στο: Y. Kourayos – Fr. Prost (επιμ.), *La Sculpture des Cyclades à l'époque archaïque, Histoire des Ateliers, Rayonnement des Styles. Actes du colloque international organisé par l'Éphorie des Antiquités préhistoriques et classiques des Cyclades et l'École française d'Athènes (7-9 septembre 1998)*, BCH Supplement 48 (2008) 417-435.
- 63) «Απολογισμός Συνεδρίου Ρωμαϊκής Αθήνας» στο: Στ. Βλίζος (επιμ.), *Η Αθήνα κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή. Πρόσφατες ανακαλύψεις, νέες έρευνες*. Μουσείο Μπενάκη, 4ο Παράρτημα (Αθήνα 2008) 487-488 (συνεργασία με Ο. Παλαγγιά).
- 64) «Corpus of Ancient Greek Quarries» στο: *Proceedings of ASMOSIA VII (Association of Marble and Other Stones Used in the Antiquity)*, Θάσος 15-18 Σεπτεμβρίου 2003 (2009) 709-718 (συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Α. Ευσταθόπουλο και Α. Χατζηκωνσταντίνου).
- 65) «Ancient Quarries of Kythera» στο: Ph. Jockey (επιμ.), *La Pierre dans tous ses états*, 8ème Colloque International Aix-en Provence, France 12/18 Juin 2006 (2009) 177-188 (συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Α. Ευσταθόπουλο και Α. Χατζηκωνσταντίνου).
- 66) «Συστηματική ανασκαφική έρευνα και έρευνα επιφανείας στην αρχαία Αλάσαρνα της Κω. Απο-

- λογισμός εικοσαετούς δραστηριότητας» στο: Χρ. Λούκος – Ν. Ξιφαράς – Κλ. Πατεράκη (επιμ.), *Ubi Dubium ibi Libertas. Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Νικόλα Φαράκλα* (Ρέθυμνο 2009) 135-155.
- 67) «Ancient Quarries in Laconia» στο: W.G. Cavanagh – C. Gallou – M. Georgiadis (επιμ.), *Proceedings of the International Conference “Sparta and Laconia. From Prehistory to Post-Modern”*, Sparta 17-20 of March 2005 (2009) 169-179 (συνεργασία με Ε. Ζαβζού, Ν. Θέμο, Ειρ. Πουπάκη, Α. Ευσταθόπουλο, Κ. Κοπανιά και Α. Χατζηκωνσταντίνου).
- 68) «Der antike Demos von Halasarna auf Kos. Vorläufiger Bericht über die Ergebnisse der Ausgrabungen und des Surveys» στο: Cl. Reinholt – P. Scherrer – W. Wohlmayr (επιμ.), *AIAKEION. Beiträge zur Klassischen Altertumswissenschaft zu Ehren von Florens Felten* (Βιέννη 2009) 59-66.
- 69) «Εκπαιδευτικές Συλλογές του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η Συλλογή Πετρωμάτων και Ορυκτών» στα Πρακτικά της Αρχαιολογικής – Μουσειολογικής Συνάντησης: *Μουσειακές Εκδέσεις και Επανεκδέσεις*, 26-28 Νοεμβρίου 1999, Σπάρτη (υπό έκδοση).
- 70) «Άγαλμα κόρης, ανάθημα της Ναξίας Νικάνδρης, από τη Δήλο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 1» στο: Γ. Δεσπίνης – N. Καλτσάς (επιμ.), *Εθνικό Αρχαιολ. Μουσείο, Κατάλογος Γλυπτών* (Αθήνα 2014) 3-10, αρ. I.1.1.
- 71) «Αγαλμάτιο κόρης από το Πτώο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 4» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 10-13, αρ. I.1.2.
- 72) «Γυναικεία κεφαλή από Πτώο, ΕΑΜ χωρίς αρ.ενρ.» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 13-14, αρ. I.1.3.
- 73) «Κορμός αγαλματίου κόρης από το Πτώο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 3443» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 14, αρ. I.1.4.
- 74) «Άγαλμα κόρης από το Πτώο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 2+3» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 15-17, αρ. I.1.5.
- 75) «Κορμός κούρου από το Μοσχάτο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 3858» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 117-121, αρ. I.1.87.
- 76) «Κεφαλή κούρου από Μήλο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 115» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 146-148, αρ. I.1.124.
- 77) «Άγαλμα κούρου από τη Μήλο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 1558» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 150-153, αρ. I.1.129.
- 78) «Κεφάλι κούρου από την Επίδαυρο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 63» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 153-156, αρ. I.1.130.
- 79) «Κεφαλή κούρου από Μήλο, ΕΑΜ αρ. ενρ. 1586» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 156-157, αρ. I.1.131.
- 80) «Κεφάλι κούρου από Μέγαρα, ΕΑΜ αρ. ενρ. 4509» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 161-163, αρ. I.1.135.
- 81) «Ημίεργο ἀγαλμα κούρου από τη Νάξο, ΕΑΜ αρ.ενρ. 14» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 188-190, αρ. I.1.176.
- 82) «Ο κούρος Μεγάρων, ΕΑΜ αρ. ενρ. 13» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 190-193, αρ. I.1.177.
- 83) «Κνήμη κούρου από τα Μέγαρα, ΕΑΜ αρ. ενρ. 4545» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 193-194, αρ. I.1.178.

- 84) «Κορμός Κούρου, ΕΑΜ αρ. ευρ. 3757» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 194-196, αρ. I.1.179.
- 85) «Πεσσόμορφη στήλη από την Τανάγρα, ΕΑΜ αρ. ευρ. 56» στο: Δεσπίνης – Καλτσάς δ.π., σελ. 377- 380, αρ. I.1.352.
- 86) «Στήλη Αλξήνορος, ΕΑΜ αρ. ευρ. 39» στο: Δεσπίνης-Καλτσάς δ.π., σελ. 438-442, αρ. I.1.387.
- 87) «Caryatid Head in the Sparta Archaeological Museum» στο: G. Kokkorou-Alevras – W.-D. Niemeier (επιμ.) *Archaic Sculpture from Greek Sanctuaries and Necropoleis: New Discoveries*, Proceedings of the International Conference, Athens, 2-3 of November 2007, *Athenaia* 3 (2012), 19-31.
- 88) «A Terracotta Figurine from Ancient Halasarna, Cos and Coan Coroplastic Production during the Archaic-Classical Period» στο: A. Γιαννικούρη (επιμ.), *Κοροπλαστική και μικροτεχνία στον αιγαιακό χώρο από τους γεωμετρικούς χρόνους έως και τη ρωμαϊκή περίοδο. Διεθνές συνέδριο στη μνήμη της Ησίας Ζερβούδακη, Ρόδος, 26-29 Νοεμβρίου 2009* (Αθήνα 2014) 111-18.
- 89) «Ο αρχαίος Δήμος των Αλασαρνιτών στην Κω. Αποτελέσματα της Συστηματικής Επιφανειακής Έρευνας 2003-06» (υπό έκδοση, συνεργασία με Κ. Κοπανιά).
- 90) «Funerary Sculpture from the Peloponnese» στο: B. Cavanagh (επιμ.), *Honouring the Dead in the Peloponnese*, Proceedings of the International Conference of CSPS (Center of Spartan and Peloponnesian Studies), Sparta, 23-25 April 2009 (<http://www.nottingham.ac.uk/csp/open-source/index.aspx>)
- 91) «Ancient Halasarna on Cos as a port through the ages» στο: K. Höghammar – B. Alroth – A. Lindhagen (επιμ.), *Ancient Ports. The Geography of Connections*, Boreas 34 (Uppsala 2016) 167-200 (συνεργασία με Δ. Γρηγορόπουλο, Χ. Διαμαντή και Μ. Κουτσουμπού).
- 92) «Ένα ακόμη αινιγματικό λακωνικό ανάγλυφο» στο: A. Δεληβορριάς – Γ. Δεσπίνης – A. Ζαρκάδας (επιμ.), *ΕΠΙΑΙΝΟΣ Luigi Beschi*, Μουσείο Μπενάκη -7ο Παράρτημα (Αθήνα 2011) 177-188.
- 93) «Η διαιώνιση της μνήμης των νεκρών στην Πελοπόννησο κατά τους αρχαϊκούς χρόνους» στο: *Η μνήμη της Κοινότητας και η διαχείρισή της*. Ιστορήματα 3 (2011) 125-147.
- 94) «Koren in der archaischen Plastik» στο: M. Xagorari-Gleissner (επιμ.), *Kore. Das Mädchen in der antiken griechischen Gesellschaft und Kunst*. Begleitheft zur Sonderausstellung in der Antikensammlung des Archäologischen Instituts der Friedrich-Alexander Universität, Erlangen-Nürnberg 9. Dezember 2011- 29. Februar 2012 (2011) 8-10.
- 95) «The Birthplace of Greek Monumental Sculpture revisited» στο: X. Charalambidou – C. Morgan (επιμ.), *Interpreting the 7th c. B.C. Tradition and Innovation* (Oxford 2017) 24-30.
- 96) «An honorary votive relief from Laconia» στο: J. Bodzek (επιμ.), *Studies of Ancient Art and Civilization* 17 (2013) 181-88.
- 97) «Συστηματική ανασκαφική έρευνα στην αρχαία Αλάσαρνα της Κω του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών» στο: Π. Τριανταφυλλίδης (επιμ.), *Το Αρχαιολογικό Έργο στα νησιά του Αιγαίου*, Πρακτικά του Διεθνούς Αρχαιολογικού Συνεδρίου του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου Αιγαιακών Σπουδών, Ρόδος 27 Νοεμβρίου έως 1η Δεκεμβρίου 2013 (Μυτιλήνη 2017) 317-26.
- 98) «“Throne” of Apollo Amyklaios. Provenance of the Stones: Preliminary Conclusions» στο: A. Delivorrias – St. Vlizos (επιμ.), *Amykles Research Project: Works 2005-2010*, Μουσείο Μπενάκη 11-12 (Αθήνα 2015) 139-48.
- 99) «Πρώιμα Δωρικά Κιονόκρανα από τη Λακωνία» στο: K. Ζάμπας – B. Λαμπρινούδακης – Eu.

- Σημαντώνη-Μπουρνιά – Ae. Ohnesorg (επιμ.), *APXITEKTΩΝ. Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή M. Κορρέ* (Αθήνα 2016) 295-302.
- 100) «Περίοπτα γλυπτά και ανάγλυφα έργα από το ιερό του Απόλλωνα Πυθαίου-Πυθαέως και τον πρώιμο βυζαντινό οικισμό» στο: Γ. Κοκκορού-Αλευρά (επιμ.), *Αλάσαρνα VI* (Αθήνα 2017) 13-65.
- 101) «Νέες Επιγραφές (Β')» στο: Γ. Κοκκορού-Αλευρά (επιμ.), *Αλάσαρνα VI* (Αθήνα 2017) 119-51 (συνεργασία με Γ. Δουλφή).
- 102) «Δύο Όψιμα Ιωνικά Κιονόκρανα από τη Λακωνία» στο: Μ. Κορρές – Στ. Μαμαλούκος – Κ. Ζάμπας – Φ. Μαλλούχου-Tufano (επιμ.), *ΗΡΩΣ ΚΤΙΣΤΗΣ. Μνήμη Χαράλαμπου Μπούρα* (Αθήνα 2018) 581-86.
- 103) «Parian Marble in Koan Statuary and Utilitarian Artifacts during the Hellenistic and the Roman Period. The finds of the Sanctuary of Apollo at Kardamaina (ancient Halasarna) on Kos» στο: E. Anglierer – J. Truly (επιμ.), *Cycladic Archaeology and Research. New approaches and discoveries* (Oxford 2018) 201-214 (συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Γ. Μανιάτη και Δ. Ταμπακόπουλο).
- 104) «Head of Heracles from ancient Halasarna on Cos and the Heros Cult in the Deme of the Halasarnitae» στο: T. Korkut – B. Özen-Kleine (επιμ.), *Festschrift für Heide Froning* (Istanbul 2018) 151-64.
- 105) «The painted Decoration on the garment of the Nikandre statue» στο: Ph. Jockey (επιμ.), *Les Arts de la couleur en Grèce ancienne... et ailleurs. Approches interdisciplinaires*, BCH Suppl. 56 (Paris 2018) 116-30.
- 106) Βιβλιοπαρουσίαση-βιβλιοκρισία της μονογραφίας της Κ. Καρακάση, *Οι Αρχαϊκές Κόρες* (εκδόσεις Αγρα, Αθήνα 2017), σελ. 225, διαγράμματα 52, πιν. 212 α/μ + 66 έγχρ., μετάφρ. Μ. Βασιλείου, γεν. επιστημ. επιμ. Γ. Δουλφής, AURA 1 (2018) 223-30.
- 107) «The Sanctuary of Apollo Pythaeus/Pythaios at Halasarna, Cos» στο: *Colloque Internationale "Analyse topographique du fait religieux"*, Paris, 29-31 janvier 2015 (υπό έκδοση, συνεργασία με Ν. Δημάκη).
- 108) «A new Hellenistic grave relief stele from the Sanctuary of Apollo Pythaeus-Pythaios at ancient Halasarna on the island of Kos» στο: *Μνήμη Γ. Δεσπίνη* (υπό έκδοση) 105-116.
- 109) «Πήλινα ειδώλια από το Ιερό του Απόλλωνα Πυθαέως-Πυθαίου στην αρχαία Αλάσαρνα (σύγχρονη Καρδάμαινα) της Κω» (συνεργασία με Α. Σακελλαροπούλου) στο: Γ. Κοκκορού-Αλευρά (επιμ.), *Αλάσαρνα VII* (υπό έκδοση).
- 110) «Αρχαιολογικά Ευρήματα από την περιοχή του τ. Δήμου Φάριδος στη Λακωνία» στο: *Μνήμη N. Μπιργάλια* (υπό έκδοση).
- 111) «Three Male Heads from the Sanctuary of Apollo Pythaeus-Pythaios at Halasarna (modern Kardamaina), Kos» στο: *ΕhΣΟΧΟΣ ΑΛΗΟΝ. Τιμητικός τόμος για την ομάδα. Καθηγήτρια E. Σημαντώνη-Μπουρνιά* (υπό έκδοση).
- 112) «Marble: a luxury material in Early Greek Architecture» στο: *Luxury and Wealth in the Archaic to Hellenistic Peloponnese*. University of Nottingham, 14-15 April 2016 (υπό έκδοση).
- 113) «Ανασκαφή στο ιερό του Απόλλωνα Πυθαίου-Πυθαέως στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) της Κω» στο: Γ. Κοκκορού-Αλευρά – Σ. Καλοπίση-Βέρτη – Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου (επιμ.), *Η Αρχαία Αλάσαρνα της Κω* (υπό έκδοση).
- 114) «Περίοπτα Γλυπτά και Ανάγλυφα Έργα από το ιερό του Απόλλωνα στην αρχαία Αλάσαρνα (σύγ-

χρονη Καρδάμαινα) της Κω ως λατρευτικές, καλλιτεχνικές, κοινωνικές και οικονομικές μαρτυρίες» στο: Γ. Κοκκορού-Αλευρά – Σ. Καλοπίση-Βέρτη – Μ. Παναγιωτίδη-Κεσίσογλου (επιμ.), *Η Αρχαία Αλάσαρνα της Κω* (υπό έκδοση).

- 115) «Dedications, Dedicators and Cults at Ancient Halasarna of Kos» στο: M.I. Stefanakis (επιμ.), *Religion and Cults in the Dodecanese during the first Millennium B.C. Recent Discoveries and Research* (υπό έκδοση, συνεργασία με Γ. Δουλφή).
- 116) «Το ιερό του Απόλλωνα Πυθαίου-Πυθαέως στην αρχαία Αλάσαρνα της Κω κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Το κτίριο Δ» στα Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: *Ιερά και Λατρείες στο Αιγαίο*, Λήμνος 11/09/2019-15/09/2019 (υπό έκδοση, συνεργασία με Ειρ. Πουπάκη, Δ. Γρηγορόπουλο και Γ. Αντωνίου).

Πανεπιστημιακές Σημειώσεις

- 117) Μαθήματα Αρχαϊκής Πλαστικής (τελευταία έκδοση 1987).
- 118) Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία (1986).
- 119) «Ελληνιστική Πλαστική», ελεύθερη, περιληπτική απόδοση δύο τόμων του τετράτομου έργου του L. Alischer, *Griechische Plastik* (τόμ. III: «Nachklassik und Vorhellenismus», 1956. τόμ. IV: «Hellenismus», 1957) (1986).
- 120) Αρχαϊκά Αγάλματα και Ανάγλυφα. Από το Λατομείο στον Τόπο Ανίδρυσής τους (συμπεριλαμβάνονται εν μέρει οι σημειώσεις ὥ.π. αρ. 117) (2008).

Συνεντεύξεις – Κείμενα στον Τύπο και σε περιοδικά (επιλογή)

- «Ανοιχτή επιστολή» στο *Η Φάρις*, τεύχ. Γ' 14, Απρίλιος 1996, 3-4.
- «Πρότυπα κάλλους. Με τη “γλώσσα” της γλυπτικής» στο: Ε. Προύσαλη (επιμ.), *Ομορφιά: ο μύδος των αραίων*, Ελευθεροτυπία – Αφιέρωμα, τεύχ. 140, Τρίτη 11 Δεκεμβρίου 2001, 6-9.
- «Το νησί του Ιπποκράτη» στο Κως, *Επτά Ημέρες* της Καθημερινής, 4 Αυγούστου 2002, 2-4.
- «Αρχαϊκή Λακωνική Γλυπτική» στο *Λακωνικόν Ημερολόγιον* 2008, 17-20.
- «Αμφίπολη: Γιατί δεν έγινε καύση του νεκρού» στο *The TOC.gr*, 20-11-2014.
- «Ο αγαπημένος μου ήρωας: Σέμνη Παπασπυρίδη-Καρούζου» στο περ. *Έθνος-Ιστορία-Σήμερα*, τεύχ. 6, Μάρτιος 2013, 112-113.
- «Αρχαία λατομεία στη “Γυναικα” και στο Πλατυβούνι Ταΰγέτου» στο *Λακωνικόν Ημερολόγιον* 2015, 54-56.
- «Ανασκαφή Πανεπιστημίου Αθηνών στην Καρδάμαινα (αρχαία Αλάσαρνα) κατά το 2019» στον κωνικό Τύπο (συνεργασία με τους συνεργάτες της ανασκαφής).

ISBN: 978-960-354-519-4